

Kommunal plan för räddningsinsats vid Carpenter Engineering Foams AB, Gislaved, Gislaveds kommun

Beslutad av räddningschefen 2014-12-22
Reviderad av räddningschefen 2017-12-18
Reviderad av räddningschefen 2021-03-24
Reviderad av räddningschefen 2024-02-07

Inledning

Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor innebär att kommunen är skyldig att ge information till allmänheten om verksamhetens risker och hur allmänheten ska agera om en olycka inträffar.

Vidare ska kommunen enligt lagen också upprätta en plan för räddningsinsats vid de objekt som innefattas av lagens krav. Planen för räddningsinsats beskriver räddningstjänstens och företagets åtgärder vid en räddningsinsats avseende kemikalieutsläpp och/eller brand.

Om verksamheten vid Carpenter Engineering Foams AB

Carpenter Engineering Foams AB (i fortsättningen kallad Carpenter) i Gislaved tillverkar skumplast för olika applikationer, till exempel bäddmadrasser och inredningar. Verksamheten i Gislaved består dels av en skumningsavdelning där själva tillverkningen av skumplasten sker i blockform, dels en lagerdel för de färdiga blocken och dels en bearbetningsdel med tillhörande lager för färdiga produkter.

I tillverkningen av skumplast används ämnet toluendiisocyanat (TDI) som en av flera råvaror. Carpenter omfattas av ovanstående lag eftersom den maximala lagringskapaciteten för TDI överstiger 100 ton (maximal lagringsmängd är 130 ton). Det innebär att Carpenter är skyldiga att kunna hantera och begränsa följderna av en allvarlig kemikalieolycka och även ska samverka med kommunens räddningstjänst.

Enligt lagen är verksamhetsutövaren också skyldig att upprätta ett handlingsprogram för att förebygga allvarliga kemikalieolyckor och se till att det finns en intern nödlägesberedskap för en allvarlig kemikalieolycka. För att uppfylla dessa krav har Carpenter i sin säkerhetsrapport beskrivit hur de förebygger och agerar under och efter en händelse eller störning. Företagets interna plan för räddningsinsatser är reviderad och uppdaterad.

Frågor kring företaget och dess säkerhetsarbete besvaras av företagets HSEQ-chef (hälsa, säkerhet, miljö, kvalitet) på telefonnummer 0371-845 00 och det går även att läsa mer på företagets hemsida, www.carpenter.com. Övriga kontaktuppgifter till Carpenter är:

Carpenter Engineering Foams AB, Gislaved
Box 507
332 28 Gislaved
E-post: info.gislaved@carpenter.com

TDI och dess egenskaper

TDI är en vätska används som en av flera råvaror vid tillverkningen av skumplast. TDI är ett giftigt ämne och dess ångor och vätskan i sig är kraftigt irriterande på ögon och slemhinnor. Vid normala temperaturer är ämnet inte brandfarligt, men rök från en brand där TDI hamnar i branden gör att röken kan räknas som giftig.

Riskscenarion

Ur företagets säkerhetsrapport och interna nödlägesberedskap har två händelser valts ut som av räddningstjänsten och företaget bedöms medföra störst risk att påverka omgivningen.

Dessa är:

- Utsläpp av TDI i samband med lossning och transport
- En större brand på företaget

Lossning och transport

Vid all form av lossning eller transport av TDI finns en risk för utsläpp. Störst risk finns förknippad med lossningsproceduren, det vill säga när TDI lossas från lastbil till företagets cisterner. TDI levereras med så kallad bulkcontainer på trailer till Carpenter och denna bulkcontainer är byggd för att klara omfattande påverkan, som att välta, utan att börja läcka.

Lossningsplatsen för TDI är en inbyggd, hårdgjord och invallad yta med kapacitet att omhänderta hela TDI-innehållet från en bulkcontainer som lossas. Rutinen vid lossning är att lossningsplatsen ska vara tillstängd och två personer ska närvara, dels chauffören och dels en person från Carpenter. Om inte hela rutinen kan följas så sker ingen lossning av TDI.

Vid transportolycka med TDI utanför Carpenter område så kan Carpenters personal efter begäran utgöra expertresurs för räddningstjänsten.

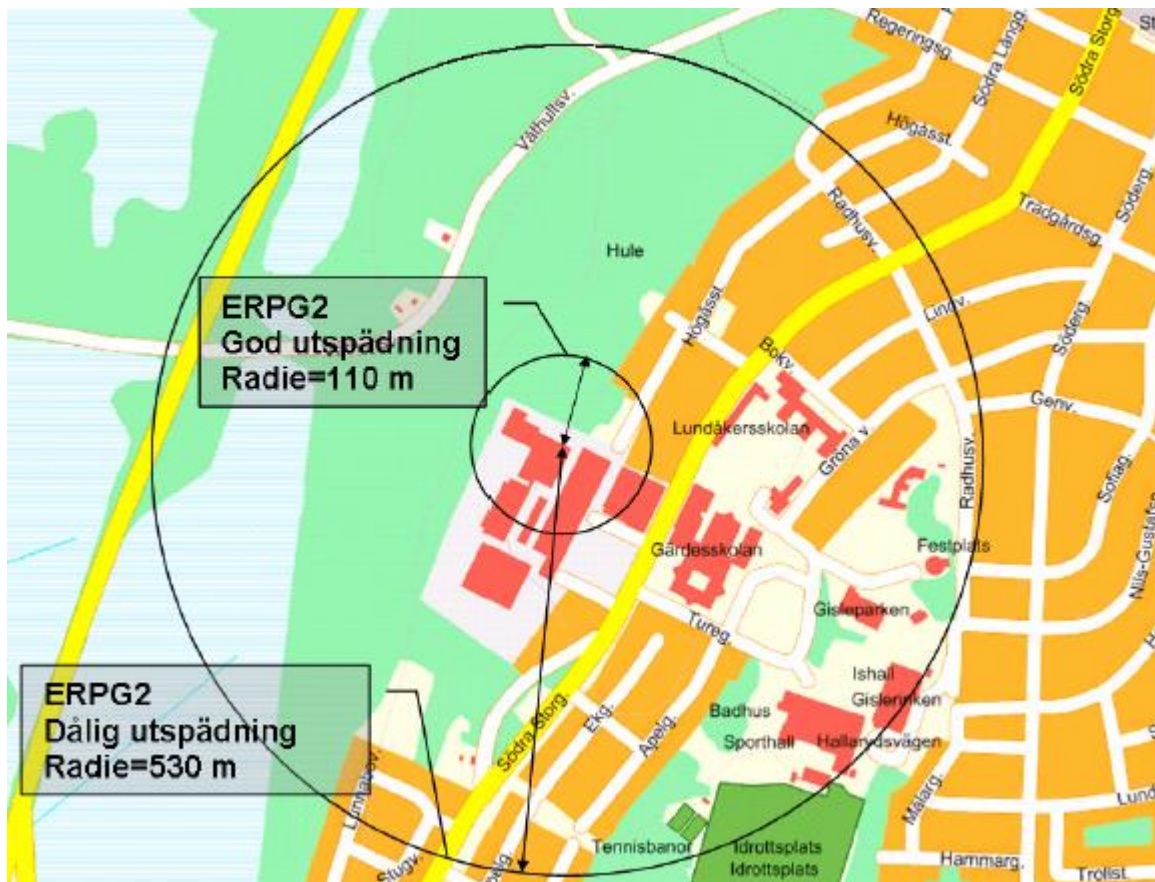
Konsekvenser av utsläpp av TDI

Om ett utsläpp av TDI sker vid lossning kommer de största koncentrationerna av TDI att uppstå inom den inbyggda lossningsplatsen. Riskerna för allmänheten bedöms därför som små vid detta scenario. Om lossningsplatsen ändå inte är stängd vid utsläppet så kan dörrarna stängas i ett tidigt skede av Carpenters egen personal vilket snabbt begränsar konsekvenserna.

Beräkningar visar att ett värsta scenario med utsläpp av TDI utan några åtgärder kan ge ett riskavstånd på 530 meter från utsläppspunkten (vilket följer vindriktningen) givet att utsläppet pågår utan åtgärd under 60 minuter och ångorna har dålig utspädning. Utom fabriksområdet går det dock i praktiken att vistas länge utomhus utan att uppleva eller utveckla allvarliga skador som hindrar att skyddsåtgärder vidtas, till exempel att stänga ventilation eller förflytta sig från området. Se figur på nästa sida.

Sannolikheten för att ett utsläpp kan pågå så länge som 60 minuter utan att bli upptäckt eller åtgärdat bedöms som mycket liten med hänsyn till verksamheten samt räddningstjänstens kännedom om företaget.

De dagvattenbrunnar som finns på de hårdgjorda ytorna finns inte i direkt anslutning till lossningsplatsen.

Figur 1: Dimensionerande riskavstånd vid olika utspädningsfall. Hänsyn är inte tagen till vindriktning.

Konsekvenser av brand på företaget

Risken för en brand som påverkar företagets TDI-cisterner bedöms som mycket liten. Detta eftersom utrymmet där TDI-cisternerna står är avskilt med brandcellsgränser i en hög klass och det är dessutom försett med automatisk vattensprinkler.

I det byggnadstekniska brandskyddet i övriga verksamheten finns brandcellsgränser som ska förhindra att brand sprids mellan de olika byggnadsdelarna. Carpenter har också ett vidarekopplat automatiskt vattensprinklersystem i de byggnader där produktion finns och samtliga byggnader skyddas även av ett automatiskt brandlarm vidarekopplat till räddningstjänsten, vilket innebär ett tidigt larm vid händelse av brand. Carpenters personal genomgår också regelbundet såväl brandutbildning som utrymningsövning.

Vid en kraftig brand kommer röken att stiga högt på grund av värmen och spädas ut innan den kyls av och sjunker mot marken. Det är på förhand mycket svårt att bestämma var röken kommer att slå ned eftersom detta beror på brandens intensitet och aktuell vindriktning.

En mindre brand eller ett eftersläckningsarbete kan innebära att brandröken är mer avkyld och sprids därför i större utsträckning på låg höjd eller längs marken. Detta bedöms dock ge liten påverkan på omgivningen eftersom röken är mindre intensiv och kommer att spädas ut i luften.

Skyddsvärda objekt

Kring Carpenter finns flera skyddsvärda objekt:

- Kommunal förskola, grundskola och gymnasieskola.
- Sim- och sporthall samt ishall.
- Publika samlingslokaler för mer än 150 personer.
- En- och flerbostadshus i stor omfattning

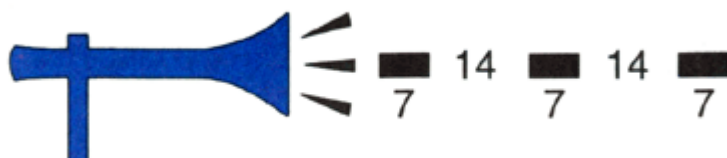
Vid större utsläpp av TDI eller omfattande brand kan det bli aktuellt att evakuera hela eller delar av dessa verksamheter. Genom att tidigt stänga in ett TDI-utsläpp och de brandskyddsåtgärder som finns vid Carpenter så bedöms behovet av en stor evakuering som mycket osannolik. Om detta trots allt skulle bli aktuellt vid en händelse så är det polismyndighetens uppgift att genomföra den, i samverkan med räddningstjänsten.

Varnings- och informationssystem

Allmänheten i Gislaveds tätort kan vid olyckor varnas via "Viktigt Meddelande till Allmänheten" (VMA) via radio och TV. Detta sker genom SOS Alarm på order av räddningsledaren vid insatsen.

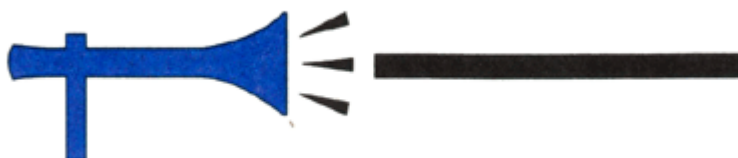
Vid behov kan även signalen "Viktigt meddelande" via utomhustyfoner användas för att komplettera VMA.

Signalen Viktigt meddelande till allmänheten

Signalen Viktigt meddelande: 7 sekunder ton och 14 sekunder tystnad i minst 2 minuter.

Signalen Faran över

Signalen Faran över: En 30-40 sekunder lång signal.

Kommunal plan för räddningsinsats vid Carpenter Engineering Foams AB, Gislaved

Vid VMA ska allmänheten:

- Gå inomhus
- Stänga dörrar, fönster, ventiler och ventilation
- Lyssna på Sveriges Radio P4 för mer information

Ett VMA i radio upprepas till dess att det inte längre gäller och detta meddelas då av räddningsledaren.

Plan för räddningsinsats

Företagets egen riskanalys samt erfarenheter från ledningsövningar har legat till grund för denna utgåva av kommunens plan för räddningsinsats. De som har fastigheter eller verksamhet i närområdet informeras om planen för räddningsinsats och risker på företaget genom information minst vart femte år.

Räddningstjänsten och Carpenter har även kommit överens om att information till allmänheten ges i samband med att planen för räddningsinsats på Carpenter förändras i större omfattning eller om väsentliga förändringar sker i verksamheten. En översyn av planen för räddningsinsats sker vid större förändringar av verksamheten eller senast vart tredje år.

Frågor kring räddningstjänsten besvaras av räddningschefen via telefon på 0371-810 00 och information finns även på Gislaveds kommuns hemsida.

Organisation

En räddningsinsats av räddningstjänsten leds alltid av ett befäl som kallas räddningsledare.

Vid en räddningsinsats samgrupperar sig räddningsledaren med representanter från polis, sjukvård, företaget och eventuella andra experter i anslutning till skadeplatsen. Företaget ska då ställa sina resurser till räddningsledarens förfogande. Räddningsledaren har möjlighet att rekvirera de räddningsresurser denne anser sig behöva.

Inom Jönköpings län finns ett etablerat samarbete mellan räddningstjänsterna kallat Räddsam F, där räddningsledaren har stor dispositionsrätt för samtliga enheter inom länet. Detta medför att stora resurser, vid behov, snabbt kan larmas till skadeplatsen. Vid utsläpp av farligt ämne aktiveras en länsgemensam larmplan för att därigenom få möjlighet till en kraftfull och uthållig skadeavhjälpande organisation.

Larm och larmplaner

Vid en brand eller annan olycka på Carpenter sker ut alarmering från företaget via 112 och/eller automatlarm till SOS Alarm som är gemensam larmcentral för Jönköpings län. I enlighet med fastställda larmplaner larmas räddningsstyrkor i första hand från Gislaved och Gnosjö kommuner. En första räddningsstyrka om 5 personer är normalt på plats inom 10 minuter från larm och efter 20-25 minuter från larm är räddningsstyrkan ungefär 20 personer, beroende på larmnivå.

Vid normalläge är den första styrkan på plats med antingen skydds nivå branddräkt + stänkskydd eller kemskyddsdräkt inom 10 minuter. Övriga kemdykarenheter som kan larmas för uthållighet finns i Värnamo, Borås och Jönköping. Dessa har en insatstid på 30-60 minuter.

Nedan beskrivs larmplanerna översiktligt.

Kommunal plan för räddningsinsats vid Carpenter Engineering Foams AB, Gislaved

Beroende på händelse larmas ytterligare enheter från Jönköpings län. Nedanstående larmplan gäller generellt för olika typer av händelser och beror på vilken information som tas emot

Händelse	Larmnivå¹	Utlarmade enheter
Automatiskt brandlarm	Nivå 5	Räddningsenhet, ledningsenhet
Utsläpp av drivmedel eller farligt ämne i mindre omfattning.	Nivå 5	Räddningsenhet, ledningsenhet
Mindre brand i det fria	Nivå 5	Räddningsenhet, ledningsenhet
Utsläpp av farligt ämne i större omfattning	Nivå 10	Kemdykarenhet, kemutrustning, vattenenheter och ledningsenhet
Utsläpp av farligt ämne, efter samråd med högsta befäl	Nivå 20	Flera kemdykarenheter, ledningsenheter, kemutrustningsenhet, vattenenheter, depåenhet och saneringsutrustning
Konstaterad brand eller rökutveckling i byggnad	Nivå 20 eller 30	Flera räddningsenheter, vattenenheter, höjdenheter, depåenhet samt vid behov önskade specialenheter (t ex skum)

Räddningstjänsten har en objektsspecifik insatsplan² som placeras i fordon hos räddningstjänsten. Utöver detta är mer stöd dokument för olika räddningsinsatser på Carpenter placerade i räddningstjänstens ledningsfordon.

En av de första åtgärderna (utöver direkt livräddning) som räddningstjänsten har att göra vid ett utsläpp av TDI är att skumbelägga eventuell pöl som bildats för att begränsa avångningen och därmed riskerna för omgivningen. Inträffar utsläppet på lossningsplatsen eller inomhus är den första åtgärden att se till så att dörrarna dit är stängda för att minimera riskområdet.

¹ Motsvarar cirka 5,10 respektive 20-30 brandmän och befäl med tillhörande utrustning och ledningsorganisation.

² Denna kan vid behov uppdateras oftare än kommunens plan för räddningsinsats. Insatsplanen beslutas av räddningstjänsten.

Företagets resurser

Inom Carpenters företagsområde finns saneringsmedel och absorptionsmedel tillgängligt för större utsläpp. Carpenters personal finns tillgängliga via larmlista för att kunna bistå med expertkunskap om TDI även vid transportolyckor utanför fabriksområdet med TDI. I övriga fall kontaktas kemiföretagens beredskap för prioriterade industrikemikalier.

Prioritet vid utsläpp eller brand

Vid utsläpp av farligt ämne är räddningstjänstens prioritet att rädda liv på anläggningen samt förhindra spridning av ämnet utanför byggnaden. Första styrka kan genomföra livräddning samt livräddande personsanering i stänkskydd och förbereda för kemdykning. Övrig förmåga som räddningstjänsten har med branddräkt och stänkskydd är att t ex stänga dörrar och fönster samt spärra av och varna.

Vid brand i byggnad är räddningstjänstens prioritet att begränsa branden så att den inte påverkar cisterner med TDI samt att släcka branden så fort som möjligt för att förhindra spridning av giftig rök.

Larm till allmänheten

Räddningsledaren har möjlighet att använda SOS Alarm för att sända Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) som vid behov kompletteras med larm från utomhustyfoner (Signalen Viktigt meddelande).

Övning

För att kunna genomföra en effektiv och säker räddningsinsats på Carpenter genomför räddningstjänsten orienteringar samt lagstadgade (minst vart tredje år) övningar på plats hos företaget. Vidare har räddningstjänsten fortlöpande egna övningar vad gäller exempelvis hantering av kemikalieutsläpp, brandsläckning och skumbeläggning.

Information till annan stat

Om effekterna av en olycka på ett företag som omfattas av Sevesolagstiftningen skulle kräva åtgärder till skydd för befolkningen eller miljön i annat land än Sverige så ska räddningstjänsten omedelbart meddela berörd myndighet i det landet.

En analys av riskscenariona har inte visat att dessa kan påverka något av Sveriges grannländer och någon planering för information till annat land har därför inte genomförts.

Giltighet

Denna information till allmänheten och plan för räddningsinsats ska förnyas inom tre år från räddningschefens beslut.